

บทที่ 1

ภูมิหลังของการวิจัย

ความเป็นมาของการฝึกหัดครูในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มจัดการศึกษาอย่างมีระบบเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2414 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง โดยมีพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เมื่อครั้งยังเป็น หลวงสารประเสริฐ ปลัดกรมอาลักษณ์ เป็นอาจารย์ใหญ่¹

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนแรก ที่มีชั้นตามศัพท์ที่ตรงกับคำว่าโรงเรียนตามที่เข้าใจกันในปัจจุบัน แนวการศึกษาของโรงเรียนนั้นมีวัตถุประสงค์ไปในทางวิชาเลขและวิชาหนังสือ เพื่อให้กุลบุตรมีความรู้ความเข้าใจที่จะรับราชการได้ เมื่อทรงจัดตั้งโรงเรียนแล้ว ก็ให้หมายประกาศชักชวน ข้าราชการบริวาร พระราชวงศ์ และข้าราชการให้ส่งบุตรหลานเข้าเล่าเรียน²

วันที่ 1 เมษายน 2435 ได้ประกาศตั้งกรมธรรมการเป็นกระทรวงธรรมการ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระยาภาสกรวงศ์ จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นครั้งแรก โดยอาศัยโรงเรียนเด็กที่ถนนบำรุงเมือง (โรงเรียนสายสวัสดิ์สุนทราคาร หรือ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ) ในสมัยต่อมา เป็นสถานที่เรียน โดยมี นาย เอช. กรีนรอด (Mr. C.H. Greenrod) เป็นอาจารย์ใหญ่³

¹ กรมวิชาการ, ความเป็นมาของการบริหารการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์มณฑลการพิมพ์, 2505), หน้า 1.

² กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 38.

³ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเดิม, หน้า 102.

การศึกษาแบบใหม่ที่จัดตั้งขึ้น ได้ขยายตัวออกไปและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าเรียนมากขึ้น แม้ว่าจะมีการขยายตัวทางการศึกษามากขึ้นก็ตาม แต่การขยายตัวในระยะแรก ๆ นั้นมีอาจขยายออกไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะประสบปัญหาการขาดแคลนครู ถึงแม้ว่าจะได้มีการจ้างครูชาวต่างประเทศแล้วก็ตาม ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้⁴

วันที่ 12 ตุลาคม 2435 ได้โอนการฝึกหัดครูจากกรมธรรมการมาสังกัดอยู่ในกรมศึกษาธิการ เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์" กิจการของโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งใน พ.ศ. 2445 ได้ขยายไปอยู่ที่ตึกแมนนฤมิตร วัดเทพศิรินทราวาส เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์"⁵

เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ก็ได้มีการรวมเอาการจัดการฝึกหัดครูเข้ามาเป็นแผนกหนึ่งของโรงเรียนนี้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2358 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนากรมมหาวิทยาลัย โดยรวมเอาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนทุกแผนกกรมมาขึ้นอยู่ในกรมนี้ ฉะนั้นการฝึกหัดครูจึงได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁶

พ.ศ. 2461 กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายการฝึกหัดครูให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงได้โอนการฝึกหัดครูจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาสังกัดกรมศึกษาธิการอีก เพราะได้ขยายหลักสูตรการฝึกหัดครูออกไปอีก จึงเกิดโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีแห่งแรกขึ้นที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ แม้ว่าจะมีการขยายการฝึกหัดครูให้กว้างขวางยิ่งขึ้นก็ตาม แต่จำนวนครูที่ผลิตก็ยังไม่พอกับความต้องการ ทั้งนี้เพราะในระยะนั้นได้มีการประกาศใช้โครงการศึกษา พ.ศ. 2456 และประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464

⁴ ประยูร ศรีประสาธน์, "ความเป็นมาของการฝึกหัดครูในประเทศไทย" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (สิงหาคม, 2515), หน้า 21.

⁵ กรมการฝึกหัดครู, ผลงานครบรอบ 16 ปี ของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 1 - 3.

⁶ ประยูร ศรีประสาธน์ เรื่องเดิม, หน้า 22.

พ.ศ. 2471 กระทรวงธรรมการ ได้ออกระเบียบการฝึกหัดครูมัธยม ไปให้จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัด จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยได้เปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมขึ้น ในคณะอักษรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ โดยรับนักเรียนที่สำเร็จมัธยมปีที่ 8 หรือประกาศนียบัตรครูประถมปีที่ 2 เข้าเรียน กำหนดเวลาเรียน 3 ปี ในสองปีแรกเรียนในคณะอักษรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ เมื่อสอบไล่ได้แล้ว จึงขึ้นไปเรียนในแผนกฝึกหัดครูมัธยมอีกปีหนึ่ง ผู้ที่เรียนจะได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมแผนกอักษรศาสตร์ หรือแผนกวิทยาศาสตร์ ตามพื้นฐานที่ได้เรียนมา ⁷

การจัดหลักสูตรฝึกหัดครู ในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยนี้ นับเป็นครั้งแรกที่มีการยกฐานะการฝึกหัดครูให้สูงขึ้นในระดับอุดมศึกษา แต่การฝึกหัดครูในระดับนี้ มีเพียงสาขาเดียวเท่านั้น จึงสรุปได้ว่า จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ได้ผลิตครูมัธยม (ป.ม. จุฬา ฯ) เป็นรุ่นแรกในปลายปี พ.ศ. 2473 ⁸

เมื่อ พ.ศ. 2475 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลได้ปรับปรุง กระทรวงทบวงกรม ขยายกิจการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2483 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งกองการฝึกหัดครูขึ้นในกรมวิสามัญศึกษา เพื่อทำหน้าที่ผลิตครู โดยเฉพาะ โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 แผนก คือ แผนกฝึกหัดครูชั้นสูง จัดการฝึกหัดครูระดับประถม และระดับมัธยมในส่วนกลาง แผนกฝึกหัดครูชั้นต้น จัดการฝึกหัดครูมูล ครูประชาบาลและครูประกาศนียบัตรจังหวัด แผนกตรวจและอบรม มีหน้าที่ตรวจโรงเรียนฝึกหัดครูในสังกัด ⁹

⁷ กรมการฝึกหัดครู เรื่องเดิม, หน้า 3.

⁸ บุญถิ่น อัตถากร, และรัตนา ตันบุญเต็ก, การเตรียมครู (พระนคร : กรมการฝึกหัดครู, 2513), หน้า 6.

⁹ กรมการฝึกหัดครู เรื่องเดิม, หน้า 4.

ต่อมาในปี พ.ศ. 2484 ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมแบบสหศึกษาขึ้นที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัย¹⁰ เปิดระดับฝึกหัดครูประถมที่โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ณ จังหวัดธนบุรี พ.ศ. 2485 โดยย้ายการฝึกหัดครูมัธยมมาอยู่ที่วังจันทร์เกษม (วิทยาลัยครูจันทร์เกษม ในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2494 ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ ถนนประสานมิตร¹⁰

โรงเรียนฝึกหัดครูต่าง ๆ ที่สังกัดกองการฝึกหัดครู กรมวิสามัญศึกษานั้น ผลิตครูได้น้อยมาก ทั้งวุฒิก็ต่ำ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ "ทางราชการจึงได้ตั้งกรมการฝึกหัดครูขึ้น เพื่อทำหน้าที่ผลิตครูโดยเฉพาะ เมื่อ พ.ศ. 2497 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2497¹¹ ซึ่งมีข้อความต่อไปนี้

... มาตรา 3 ให้ยกเลิกมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 25 หน้าที่ในกระทรวงศึกษาธิการแยกเป็น

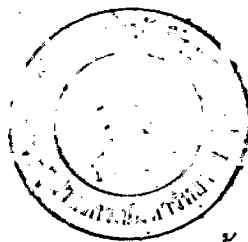
- (1) สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) กรมการฝึกหัดครู

... ฯลฯ ..."¹²

¹⁰ กรมการฝึกหัดครู, เรื่องนารูของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 5.

¹¹ กรมการฝึกหัดครู, หน้าที่ งาน และ โครงการของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2516), หน้า 3.

¹² ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 71 ตอนที่ 61 (28 กันยายน, 2497), หน้า 1343.

ในปีเดียวกันนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้ง วิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น ณ โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ที่ถนนประสานมิตร โดยมุ่งที่จะฝึกหัดครูและเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ให้ถึงระดับปริญญา และเข้ามามาตรฐานของต่างประเทศ มีการฝึกหัดครูปริญญา สาขาประถมศึกษา สาขามัธยมศึกษา สาขาอาชีวศึกษา และสาขาบริหารการศึกษา ในการฝึกหัดครูและเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษานี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ใช้หลักสูตรใหม่ วิธีสอน และการวัดผลแบบใหม่ทั้งสิ้น¹³

ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 รัฐบาลในสมัยของ พณฯ สัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ มีหลักการและสาระสำคัญดังต่อไปนี้ "เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายขยายและปรับปรุงการศึกษาทุกระดับ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในการนี้จะต้องผลิตครูระดับสูง เพื่อให้สนองนโยบายดังกล่าว ประกอบกับในปัจจุบันปรากฏว่า วิทยาลัยครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้เจริญก้าวหน้าถึงขั้นที่สามารถดำเนินการเปิดสอนถึงระดับปริญญาได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"¹⁴

¹³ บุญเจือ อองคประดิษฐ์, เอกสารของกรมวิชาการ, อันควม 4 ความเป็นมาของการบริหารการศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2505), หน้า 237.

¹⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 48 ฉบับพิเศษ (28 กุมภาพันธ์, 2518), หน้า 43.

ประวัติของวิทยาลัยครูในภาคใต้

1. วิทยาลัยครูยะลา

วิทยาลัยครูยะลาเปิดทำการสอน เมื่อ พ.ศ. 2462 ตามหลักสูตรวิชาชีพ กสิกรรม ต่อมาได้เปิดสอนตามหลักสูตรฝึกหัดครูและหลักสูตรประถมศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2472 สถานที่เปิดสอนครั้งแรก คือ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงในปัจจุบัน ต่อมา ในปี พ.ศ. 2481 ทางราชการได้อโอนหลักสูตรวิชาประถมศึกษา ไปสังกัด เทศบาลเมืองยะลา และได้อายการสอนตามหลักสูตรการฝึกหัดครู ไปสอน ณ สถานที่อื่น เป็นแห่งใหม่ ในบริเวณโรงเรียนการช่างชายในปัจจุบัน ต่อมาใน พ.ศ. 2486 ได้อาย สถานที่เรียนใหม่อีกครั้งหนึ่ง ไปตั้งอยู่ ณ หมู่บ้านสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดเดิม และได้เปลี่ยนหลักสูตรฝึกหัดครู เป็นประโยคครู ประชาบาล (ป.บ.) ใช้เวลาเรียน 3 ปี¹⁵

ในปีการศึกษา 2493 ได้อายสถานที่เรียนใหม่อีกครั้งหนึ่ง มาตั้งอยู่ ณ บริเวณอันเป็นที่ตั้งในปัจจุบัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 ได้เปลี่ยนจากหลักสูตรครูประโยค ประชาบาล มาสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ในปีการศึกษา 2514 ได้เปิดสอนศาสนาอิสลามเป็นวิชาเลือกพิเศษ ในระดับ ป.กศ. ในปีการศึกษา 2515 ได้เปิดสอนวิชาเอกอนุบาล ในระดับ ป.กศ. ชั้นสูง และในปี พ.ศ. 2517 ได้ เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ปัจจุบัน มีจำนวนอาจารย์ ชาย 80 คน หญิง 57 คน จำนวนนักศึกษา ชาย 1,909 คน หญิง 2,688 คน¹⁶

¹⁵ กรมการฝึกหัดครู, ประวัติกรมและวิทยาลัยครู (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 56.

¹⁶ กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู, สถิติการศึกษา 2518 หน้า 3. (อัสสำเนา).

2. วิทยาลัยครูสงขลา

สถานศึกษาแห่งนี้ ได้เปิดสอนตามหลักสูตรฝึกหัดครูเป็นครั้งแรก ในระดับประกาศนียบัตรจังหวัด (ครู ว.) เมื่อ พ.ศ. 2462 ต่อมาในปี พ.ศ. 2464 เปลี่ยนมาสอนตามหลักสูตรวิชาครูมูล วิชาที่สอนได้แก่วิชาเกษตรกรรม วิชาการฝีมือ สถานที่เรียน คือ โรงเรียนมหาวชิราวุธในปัจจุบัน

พ.ศ. 2464 ทางราชการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา ฉะนั้นความจำเป็นที่ต้องใช้ครูมีมากขึ้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมขุนลพบุรีราเมศวร์ในรัชกาลที่ 5 ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช และอุปราชมณฑลปักษ์ใต้ ได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ ให้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นเอกเทศเสียใหม่ เรียกว่า "โรงเรียนฝึกหัดครูมูล ประจำมณฑลนครศรีธรรมราช"¹⁷

ในปี พ.ศ. 2498 กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนหลักสูตรใหม่ สอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) และต่อมาได้เปลี่ยนฐานะมาเป็น "โรงเรียนฝึกหัดครูสงขลา" โดยย้ายสถานที่เรียนใหม่จากที่เดิม มาตั้งอยู่ในสถานที่อันเป็นบริเวณในปัจจุบัน

วันที่ 1 พฤษภาคม 2510 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกฐานะเป็น "วิทยาลัยครูสงขลา" กิจการของวิทยาลัยครูแห่งนี้ได้เจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2517 ได้เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ปัจจุบันมีอาจารย์ ชาย จำนวน 65 คน หญิง จำนวน 92 คน จำนวนนักศึกษา ชาย 2,482 คน หญิง 2,601 คน¹⁸

¹⁷ วิทยาลัยครูสงขลา, คู่มือนักศึกษา (สงขลา : โรงพิมพ์เมืองสงขลา, 2516), หน้า 1 - 4.

¹⁸ กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู เรื่องเดิม, หน้า 3.

3. วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

วิทยาลัยแห่งนี้ได้จัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ในสมัยของ พลเอกมังกร พรหมโยธี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ วันที่ 1 มกราคม 2500 ได้เปิดทำการสอนครั้งแรก ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) เมื่อ วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2501

เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2501 ได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์สร้างอาคารหลังใหม่ ณ บริเวณเชิงเขามหาชัย ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลท่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อันเป็นที่ตั้งในปัจจุบันนี้ ต่อมาได้ขยายมาเรียน ณ สถานที่สร้างใหม่ เมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2502 กิจการของวิทยาลัยได้เจริญมาเป็นลำดับ จนกระทั่งในปีการศึกษา 2512 ได้เปิดสอนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) และในปีเดียวกันนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูนครศรีธรรมราชเป็น วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ¹⁹

ในปีการศึกษา 2517 ได้เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ปัจจุบันมีจำนวนอาจารย์ชาย 83 คน หญิง 56 คน นักศึกษาชาย จำนวน 2,077 คน หญิง จำนวน 2,432 คน ²⁰

¹⁹ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, คู่มืออาจารย์ เอกสารประกอบการประณมนิเทศอาจารย์ใหม่ ปีการศึกษา 2518, หน้า 9. (อัครสำเนา)

²⁰ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, เอกสารประชาสัมพันธ์ หมายเลข 1 พ.ศ. 2519, หน้า 6. (อัครสำเนา)

4. วิทยาลัยครูภูเก็ต

วิทยาลัยครูแห่งนี้ เป็นวิทยาลัยครูแห่งใหม่ที่สุดในภาคใต้ เฉพาะที่เปิดทำการสอนในปัจจุบัน เกิดขึ้นในระยะที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนครู กรมการฝึกหัดครูจึงจำเป็นต้องผลิตครูให้ทันกับความต้องการของประเทศ ตามแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 3 (2515 - 2519) จึงได้วางโครงการสร้างวิทยาลัยครูเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันนี้ จังหวัดภูเก็ตได้เสนอให้จัดตั้งวิทยาลัยครูในจังหวัดนี้ด้วย โดยได้เสนอที่ดินหลายแห่งสำหรับเป็นที่ก่อสร้าง ²¹

นายบุญถิ่น อัตถากร อธิบดีกรมการฝึกหัดครูในขณะนั้น ได้เดินทางไปสำรวจที่ดินตามจังหวัดภูเก็ตได้เสนอ แต่เห็นว่าสถานที่บางแห่งยังไม่เหมาะสม บางแห่งยังมีปัญหาในเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี อธิบดีกรมการฝึกหัดครู คนต่อมา ได้เดินทางไปสำรวจที่ดินอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเดือน เมษายน 2514 ทกลงเห็นชอบให้สร้างวิทยาลัยครูขึ้นที่ หมู่บ้านสามกอง ตำบลวิชฌา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

วิทยาลัยครูภูเก็ต ได้เปิดสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2515 ในระดับ ป.กศ. ทั้งภาคปกติ และภาคนอกเวลา ในปีการศึกษา 2516 กรมการฝึกหัดครูได้อนุมัติให้เปิดสอนถึงระดับ ป.กศ. ชั้นสูง โดยคัดเลือกนักศึกษาที่สำเร็จ ระดับ ป.กศ. จากวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ให้เขาเรียนในภาคปกติ ปัจจุบันมีจำนวนอาจารย์ชาย 51 คน หญิง 49 คน จำนวนนักศึกษา ชาย 1,269 คน หญิง 1,728 คน ²²

²¹ กรมการฝึกหัดครู เรื่องเดิม, หน้า 63.

²² กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู เรื่องเดิม, หน้า 3.

ปัญหาการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้

สังคมไทยแต่ดั้งเดิมเป็นสังคมแห่งครอบครัวประเพณี มีขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นสังคมที่รักความสงบ โดยเฉพาะนักศึกษามีความประพฤติเรียบร้อย นอบน้อมต่อครูอาจารย์ แต่มักขาดความกระตือรือร้น ชีวิตในวิทยาลัยครูมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มักเป็นผู้อย่างเฉยในกิจกรรมเสริมวิชาการ วางตนเป็นผู้ที่จะรับการศึกษ และต้องการแต่วิชาความรู้อย่างเดียว บรรยากาต์ในการเรียนขบเซา การเรียนของนักศึกษา เป็นไปเพื่อการศึกษา มากกว่าเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม

สังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก การเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะหลังจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้น "โดยการนำของนักเรียน นิสิตนักศึกษา เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา นักศึกษาได้เปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาทของตนไปมาก"²³ นักศึกษาไม่อดทนและเพิกเฉยดังแต่ก่อน มีการตื่นตัวเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ เช่นมีการเดินขบวนประท้วงกันทุกวงการ แมแต่ในสถานศึกษาทุกระดับ นักเรียน นิสิตนักศึกษา ก็มีการเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ต้องการให้มีการปรับปรุงระเบียบแบบแผน ให้เป็นไปตามวิถีทางของประชาธิปไตย ต้องการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อยากเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจ และนโยบายทางการเมืองของประเทศ

นักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้ ได้แนวคิดและเลียนแบบเอาอย่าง จากนิสิตนักศึกษาในส่วนกลาง เพราะได้มีการเดินขบวนประท้วงเรียกร้องสิทธิเช่นเดียวกัน "แต่เนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองยังไม่แจ่มชัด และมีแนวโน้มที่จะละทิ้งกระบวนการประชาธิปไตย หันไปใช้ "พลังมวลชน" เป็นเครื่องคัดสินปัญหา"²⁴ อย่างเดียวกัน

²³ สิปปนนท์ เกตุทัต, (ประธานกรรมการ) คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ 2 : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 39.

²⁴ สิปปนนท์ เกตุทัต (ประธานกรรมการ) เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

จะเห็นได้จาก นักศึกษาวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช กับกรณีเผาจวนผู้ว่าราชการจังหวัด นครศรีธรรมราช นักศึกษาวิทยาลัยครูภูเก็ต กับกรณีประท้วงบริษัทเหมืองแร่เทมโก และ บุกพังโรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นักศึกษาวิทยาลัยครูยะลา และนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา เดินขบวนประท้วงรัฐบาล ในกรณีโจรภาคใต้จับครูเรียกค่าไถ่ในจังหวัดยะลา นอกจากนี้ ยังมี การประท้วงอีกหลาย ๆ เรื่อง การเดินขบวนประท้วงเหล่านี้ "เป็นลักษณะที่เป็น ปฏิกริยาต่อเผด็จการที่กดขี่เขาอยู่เป็นเวลานาน มากกว่าความตื่นตัวที่เป็นไปตามกระบวนการฝึกฝนทางการเมือง ที่มีระเบียบแบบแผน" 25

ในฝ่ายผู้บริหารและอาจารย์ของวิทยาลัย แม้จะมีการเคลื่อนไหวไปในทางที่จะ เปลี่ยนแปลงบ้าง แต่ก็ไม่สามารถจะฝึกฝนตนเอง และหาทางให้นักศึกษาได้ปฏิบัติตนให้ เกิดการดำเนินชีวิตตามระบบแบบแผนของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ฉะนั้นสถานศึกษา ควรจะได้สำนึกและทบทวนการบริหารกิจการนักศึกษาเสียใหม่ เพราะในภาวะการณ์ปัจจุบัน นักศึกษาถือว่าตนเป็นผู้ใหญ่เพียงพอ ที่จะมามีกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง อยากมีส่วนร่วมใน การปรับปรุงแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของชาติ กิจกรรมเหล่านี้ต้องเริ่มต้นและต้อง ได้รับความฝึกฝน จากกิจกรรมภายในวิทยาลัยเสียก่อน นั่นคือวิทยาลัยต้องให้การศึกษาคือ ถูกต้องเหมาะสม เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคน การศึกษาทำให้ คนฉลาดในการใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ตน และสามารถสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิด ขึ้นในชาติ ถ้าหากขาดการศึกษาแล้ว การพัฒนาประเทศจะเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะการพัฒนา ประเทศต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ ฉะนั้นการสร้างกำลังคนให้เป็นประชากรที่มี คุณภาพนั้น จึงเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง

การศึกษาที่มีคุณภาพไม่จำกัดเฉพาะในด้านวิชาการ และวิชาชีพเพื่อพัฒนากำลัง คน (Manpower) เท่านั้น แต่ควรครอบคลุมถึง ทางด้านวัฒนธรรม คีลธรรม ระเบียบ วินัย อันเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ (Manhood) ของประชากรด้วย วิชาความรู้และคุณค่าเหล่านี้ ต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก ให้การศึกษาฝึกฝนอบรมใน วัยรุ่น เพื่อจะได้เป็นเครื่องมือเป็นหลักในการปฏิบัติเมื่อถึงวัยผู้ใหญ่

นักศึกษาในวิทยาลัยครูอยู่ในระยะวัยรุ่น มีอายุเฉลี่ย 14-25 ปี พฤติกรรมของวัยรุ่นนี้ ดักกลาส²⁶ (Douglass) ได้ให้ความเห็นว่า "เป็นวัยที่มีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง อยากแสดงความคิดเห็น ชอบโอ้อวด ต้องการทำคนให้เป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ และตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ในทางดี หรือทางตรงกันข้ามก็ได้"

วัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าอีกประการหนึ่ง คือ ต้องการความสำเร็จในชีวิต เขาจะพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ตนใคร่ความสำเร็จ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลว่าการกระทำนั้นถูกต้องเพียงใด เหมาะสมหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ การที่จะช่วยให้นักศึกษาได้ประสบความสำเร็จ จึงขึ้นอยู่กับ การให้การศึกษ แต่การเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียว ยังไม่เป็นการเพียงพอ เพราะการศึกษานอกห้องเรียนก็มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะส่งเสริมชีวิตการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาในวิทยาลัย ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะให้บริการด้วยความสะดวกสบาย ซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน สิ่งนั้นก็คือภารกิจในการบริหารกิจการนักศึกษา

ภารกิจในการบริหารกิจการนักศึกษา ที่มีประสิทธิภาพนั้น มูลเลอร์ (Mueller) ได้เสนอไว้ว่า กิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นต้องสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง และต้องสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา ดังต่อไปนี้

ปรัชญาการศึกษา	ความต้องการ
1. ความสำคัญของวิทยาการทั้งปวง	1. ความต้องการที่จะเรียนรู้
2. บุคคลแต่ละคนเป็นศูนย์กลางของความรู้และวิทยาการทั้งหลาย	2. ความต้องการที่จะเรียนรู้และเข้าใจตนเอง
3. สังคมเป็นผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์	3. ความต้องการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม

²⁶ Herl R. Douglass, The High School Curriculum

(New York : The Ronald Press Company, 1964), p.56.

ปรัชญาการศึกษา

ความต้องการ

4. กระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัฒนธรรม 27
4. ความต้องการที่จะผสมผสานปรับตัว

ควยเหตุนี้สถานศึกษาควรจะได้สำรวจความต้องการของนักศึกษา เพราะปัญหาการสร้างความเข้าใจให้แก่ศึกษา ในเรื่องบทบาทและสิทธิหน้าที่ อันจะพึงมีต่อวิทยาลัย และสังคมส่วนรวมเป็นปัญหาสำคัญ อีกประการหนึ่งการส่งเสริมกิจกรรมในปัจจุบัน เสรีภาพที่วิทยาลัยมอบให้นักศึกษาในการจัดกิจกรรมนั้น จะเป็นผลดีอย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อนักศึกษาเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของระเบียบวินัยและสิทธิในขอบเขตที่นักศึกษาจะพึงมี มิใช่กระทำโดยอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของวิทยาลัย เพราะการไหลพลังมวลชนเข้าคัดค้านปัญหาเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ นั้น หาใช่วิถีทางของแบบแผนของประชาธิปไตย และพลังนักศึกษาที่มีอำนาจอธิปไตยของวิทยาลัย ความสำคัญเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็อยู่ที่การให้การศึกษายอมรับ ปลุกฝังให้นักศึกษาได้เข้าใจบทบาทของตน

วิทยาลัยครูในภาคใต้ ดำเนินการสอนตามหลักสูตรฝึกหัดครูหลายระดับ เช่น ระดับ ป.กศ. ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง และระดับปริญญา จำนวนนักศึกษาที่มาสมัครสอบคัดเลือกเข้าเรียนก็มีจำนวนมากเกินความต้องการ ไม่สามารถรับนักศึกษาเข้าเรียนได้หมดทุกคน เนื่องจากสถานที่ไม่พอ และจำนวนอาจารย์ก็มีจำกัด

วิทยาลัยครูในภาคใต้ แม้จะอยู่ในภาคเดียวกันก็ตาม แต่สภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมต่างกัน วิธีการบริหารแตกต่างกัน ควยเหตุผลดังกล่าวแล้วจึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยอยากรู้อยากศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครูทั้ง 4 แห่ง ว่าเหมือนกันหรือต่างกันอย่างใด แต่ละวิทยาลัยมีปัญหาและอุปสรรคในด้านใดบ้าง

27 Kate Hevner Mueller, Student Personnel Work in Higher Education (Boston : Houghton Mifflin Company, 1961), p. 103.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารจัดการกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาความเห็นและความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารกิจการนักศึกษาของผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็น และความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู
4. เพื่อทราบถึงวิธีการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู
5. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. วิทยาลัยครูที่ใช้ในการวิจัย ใช้ประชากรของวิทยาลัยครูในภาคใต้ คือ วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยครูภูเก็ต
2. จำนวนผู้บริหารและอาจารย์ที่ใช้ในการวิจัย ใช้ผู้บริหารและอาจารย์ของวิทยาลัยครูทุกแห่ง เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา
3. จำนวนนักศึกษาที่ใช้ในการวิจัย ใช้นักศึกษาของวิทยาลัยครูทุกแห่งในภาคใต้ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เฉพาะนักศึกษาภาคปกติ 2 ระดับ คือ
 - 3.1 ระดับ ป.กศ.
 - 3.2 ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

1. เพื่อจะได้ทราบโครงสร้างของการจัดระบบการบริหารกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครูแต่ละแห่งในภาคใต้
2. เพื่อจะได้ทราบว่าผู้บริหารและอาจารย์ ตลอดจนนักศึกษามีความเข้าใจในเรื่องการบริหารกิจการนักศึกษาเพียงใด

3. เพื่อจะได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกิจการนักศึกษา
4. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง การบริหารกิจการนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการคนควาและวิจัย

1. ศึกษาคนควาเกี่ยวกับการจัดระบบบริหารการศึกษา จากคำหรับตำรา เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา และนักศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคใต้
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบเลือกตอบ (Checklist) แบบสอบถามปลายเปิด (Open End)
3. สถานที่ที่จะทำการสำรวจวิจัย ได้แก่วิทยาลัยครูในภาคใต้ คือ วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยครูภูเก็ต
4. จำนวนประชากรที่จะสอบถาม ถือเป็นเกณฑ์ดังต่อไปนี้
 - 4.1 ผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยครู ทั้ง 4 แห่ง ในภาคใต้ วิทยาลัยละ 25 คน
 - 4.2 จำนวนนักศึกษา ใช้นักศึกษาภาคปกติ (เรียนเต็มเวลาในภาคกลางวัน) เท่านั้น โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จากจำนวนนักศึกษาของวิทยาลัยครูทั้ง 4 แห่ง เฉพาะ ระดับ ป.กศ. และ ป.กศ. ชั้นสูง

ระดับ ป.กศ.	50 คน
ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง	50 คน

คำจำกัดความ

กิจการนักศึกษา หมายถึงกิจการและกิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นนอกชั้นเรียนตามปกติ ภายใต้การควบคุมของวิทยาลัยครูในภาคใต้

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รอง หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ (อธิการ หรือรองอธิการ ตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ กศ. 914/2518 ลงวันที่ 29 กันยายน 2518 เรื่องให้ผู้อำนวยการ รอง หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ รักษาการในตำแหน่งอธิการ รอง หรือผู้ช่วยอธิการ) หัวหน้าคณะวิชา หรือ หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าแผนกการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาเท่านั้น เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาองค์การนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาชุมนุมต่าง ๆ เป็นต้น

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาภาคปกติ ที่กำลังเรียนอยู่ในวิทยาลัยครูในภาคใต้ เฉพาะระดับ ป.กศ. และระดับ ป.กศ. ชั้นสูง

สโมสร หรือ องค์การ หรือ สถานักศึกษา หมายถึง ชื่อที่ใช้เรียกองค์การนักศึกษา ที่จัดบริหารเกี่ยวกับกิจการนักศึกษาเฉพาะของนักศึกษา

องค์การนักศึกษาและสถานักศึกษา หมายถึง หน่วยงานบริหารกิจการนักศึกษา ที่จัดแบ่งหน่วยงานออกเป็น องค์การบริหาร และ สถานักศึกษา

วิทยาลัยครู หมายถึง วิทยาลัยครูที่สังกัดกรมการฝึกหัดครูในภาคใต้ เฉพาะที่เปิดทำการสอนแล้ว ยกเว้นวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย